

Sygn. akt V ACa 811/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 stycznia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – Wydział V Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jacek Grela
Sędziowie:	SA Roman Kowalkowski (spr.) SO del. Jakub Rusiński
Protokolant:	sekretarz sądowy Żaneta Dombrowska

po rozpoznaniu w dniu 30 stycznia 2014 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa P. K.

przeciwko Skarbowi Państwa - (...)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w T.

z dnia 10 września 2013 r. sygn. akt I C 710/13

uchyla zaskarżony wyrok, znosi postępowanie przed Sądem Okręgowym w T. i przekazuje temu Sądowi sprawę do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Na oryginale właściwe podpisy.

VACa 811/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 10 września 2013r. Sąd Okręgowy w T. oddalił powództwo P. K. skierowane przeciwko Skarbowi Państwa (...)w B. o zapłatę i orzekł o kosztach postępowania.

Uzasadniając swoje rozstrzygnięcie ustalił, że powód P. K. urodził się (...)Zamieszkiwał z rodzicami w T. przy ul. (...). Ma czworo rodzeństwa- A. urodzoną w dniu (...), T. urodzonego w dniu (...), G. urodzonego w dniu (...) i P. urodzonego w (...)r. A. i T. zostali (...)

(...)

(...)

(...)

(...)

(...)

(...)powód wyjechał do Warszawy i tam podjął pracę; (...). Po pewnym czasie powrócił do domu rodzinnego, (...)

W 2005r. powód wytoczył powództwo przeciwko (...) S.A. o zadośćuczynienie. Sprawa toczyła się przed Sądem Rejonowym w T.. W sprawie tej reprezentował go ustanowiony z urzędu pełnomocnik - adwokat G. K.. Powód również korzystał z bezpłatnej pomocy prawnej z innych źródeł.

Orzeczeniem (...), powód został zaliczony do ówczesnej(...), przy czym uznano, iż (...)

Obecnie powód pracuje dorywczo, utrzymuje się z renty, która wynosi 800 zł. brutto miesięcznie. Posiada zadłużenie z tytułu kredytu zaciągniętego w (...) Banku; w związku z tym toczy się egzekucja Komornicza.

Przechodząc do rozważań prawnych wskazał, że podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia winien być rozpatrywany w pierwszej kolejności przed zarzutami kwestionującymi istnienie materialnoprawnej podstawy odpowiedzialności pozwanego oraz związanymi z nimi zarzutami procesowymi.

Ustawą z dnia 16 lutego 2007 r.o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. z dnia 9 maja 2007 r.) w art. 1 uchylono art. 442 w ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.¹⁾) i dodano art. 442¹ w nowym brzmieniu. Stosownie jednak do treści art. 2 w/w ustawy do roszczeń, o których mowa w art. 1, powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, a według przepisów dotychczasowych w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych, stosuje się przepisy art. 442¹ Kodeksu cywilnego.

Ustawa ta weszła w życie z dniem 10.08.2007r.

Zgodnie z brzmieniem uchylonego art. 442 § 1 k.c. roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże w każdym wypadku roszczenie przedawnia się z upływem lat dziesięciu od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wyrządzające szkodę. Jednakże przewidziany w art. 442 § 1 zdanie drugie k.c. dziesięcioletni termin przedawnienia biegnie - z woli ustawodawcy - nie od chwili dowiedzenia się o szkodzie, lecz od chwili zdarzenia wyrządzającego szkodę.

Jeśli zważyć na treść regulacji dotyczącej przerwania biegu przedawnienia bądź „zawieszenia biegu przedawnienia należy wskazać, ustalony stan faktyczny nie pozwala na przyjęcie, aby którakolwiek z tych okoliczności wystąpiła w niniejszej sprawie.

Strona powodowa zgodnie z dyspozycją przepisu art. 6 kc nie wykazała, aby bieg przedawnienia nie rozpoczął się , a rozpoczęty uległ zawieszeniu. Powoływanie się przez stronę powodową na(...) powoda , który uniemożliwił mu wytoczenie powództwa nie może odnieść zamierzonego skutku.

Zgodnie z treścią przepisu art. 442 § 1 kc bieg terminu przedawnienia dla roszczeń dochodzonych przez powoda w związku z pobytem w ośrodku w G. rozpoczął się w 1991 r., kiedy to powód opuścił (...)w G.. Wówczas to zgodnie z jego zeznaniami miało miejsce ostatnie zdarzenie, z którym wiąże odpowiedzialność pozwanego. Roszczenia te uległy przedawnieniu najpóźniej z dniem 31.12. 2001 r.,co oznacza, że w niniejszej sprawie ma zastosowanie przepis art. 442 kc obowiązujący do dnia 10.08.2007r.

Równocześnie podkreślił, iż bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się od momentu dowiedzenia się o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia (termin a tempore scientiae). Powód, najpóźniej w momencie opuszczenia danej placówki posiadał wiedzę o ewentualnej szkodzie i osoby obowiązanej do jej naprawienia. Bieg terminu przedawnienia dla roszczeń związanych z pobytem w poprzednich placówkach rozpoczynał się z chwilą opuszczenia tych placówek przez powoda. Powód był wprawdzie wówczas osobą niepełnoletnią, lecz posiadał przedstawicieli ustawowych - rodziców, którzy w jego imieniu mogli realizować przysługujące mu roszczenia.

Przedawnienie polega na tym, że po upływie jego terminu ten, przeciwko któremu przysługuje roszczenie może uchylić się od jego zaspokojenia powołując się na upływ czasu.

Zatem dłużnik realizując swoje uprawnienia wynikające z przedawnienia, ma prawo podniesienia stosowanego zarzutu, który wyłącza możliwość dochodzenia roszczenia. W takiej sytuacji roszczenie nie może być zasądzone i przymusowo egzekwowane. Przedawnienie jest instytucją stabilizującą stosunki prawne i przy ocenie przedawnienia wskazany jest rygoryzm. Istotą przedawnienia jest, aby dłużnik nie pozostawał w niepewności, co do swojej sytuacji prawnej. Dłużnik bowiem nie powinien bezterminowo pozostawać w stanie pozwalającym na przypisanie mu ewentualnej odpowiedzialności za zdarzenia, jakie wystąpiły w przeszłości.

Jednocześnie zarzut przedawnienia stanowi prawo podmiotowe dłużnika, dlatego jedynie w wyjątkowych sytuacjach może nie zostać uwzględniony przez sąd i potraktowany, jako nadużycie prawa na podstawie art. 5 k.c.

Do nadużycia prawa podmiotowego dochodzi wówczas, gdy w konkretnych okolicznościach podniesienie przez pozwanego zarzutu przedawnienia pozostaje w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego. W ocenie Sądu w okolicznościach niniejszej sprawy brak jest podstaw do uznania, iż podniesienie przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia stanowi nadużycie prawa, co mogłoby prowadzić do jego nieuwzględnienia. Nadto należy podkreślić, że powód nie wskazał jakie zasady współżycia społecznego naruszył pozwany podnosząc ów zarzut. Nie bez znaczenia jest także okres, jaki minął od zdarzeń i stanów, w których powód upatruje podstaw dochodzenia swoich roszczeń. Natomiast niezajomość prawa, (...) nie stanowi podstawy do nieuwzględnienia skutecznego zarzutu przedawnienia.

Należy wskazać, że powód korzystał w przeszłości z bezpłatnej pomocy prawnej profesjonalnych pełnomocników, prowadził inne postępowania sądowe. (...) Trudno więc go uznać za osobę nieporadną, której (...) uniemożliwił uzyskanie właściwej ochrony prawnej naruszonych dóbr i wcześniejsze dochodzenie roszczeń.

Reasumując powyższe ustalenia i rozważania Sąd wobec uwzględnienia zarzutu przedawnienia oddalił wnioski dowodowe strony powodowej, w szczególności o przeprowadzenie dowodu z dokumentów czy opinii biegłych, jako zbędne dla rozstrzygnięcia sprawy. W ocenie Sądu podnoszona przez powoda okoliczność - (...), która miała być wykazana opinią biegłego, czy dokumentacją medyczną nie miała znaczenia przy ustaleniu zaistnienia przesłanek skutkujących przedawnieniem roszczenia.

Z tych też względów Sąd nie badał materialnoprawnej podstawy odpowiedzialności pozwanego oraz właściwego określenie statio fisci Skarbu Państwa i powództwo oddalił w oparciu o przepis art. 442§1 i 1 kc w dawnym brzmieniu.

Podstawą rozstrzygnięcia o kosztach sądowych był przepis art. 98 §1 kpc z w. z art. 96 ust 3 i art. 100 Ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych., zaś kosztach pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu orzeczono na mocy §2 ust 3 w zw. z §6 pkt 6 i z § 19 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności adwokacie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Podstawą rozstrzygnięcia z pkt 4 był przepis art. 102kpc. Sąd odstąpił od obciążania powoda kosztami zastępstwa procesowego uwzględniając jego trudną sytuację materialną i zdrowotną.

W apelacji powód domagał się zmiany wyroku i uwzględnienia powództwa oraz orzeczenia o kosztach postępowania apelacyjnego zarzucając naruszenie art. 5 i 442 § 1 kc oraz prawa procesowego, tj. art. 217 i 227 kpc.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

W pierwszej kolejności rzeczą Sądu Apelacyjnego, niezależnie od podniesionych w apelacji zarzutów, była ocena ważności przeprowadzonego przed Sądem Okręgowym postępowania. Trzeba zauważyć, że sprawa pierwotnie toczyła się pod sygnaturą (...)i w tym postępowaniu Sąd Okręgowy ustanowił dla powoda pełnomocnika z urzędu, którego wyznaczyła Okręgowa Rada Adwokacka w T.. Został nim adw. K. S., którego zmieniono decyzją (...) wyznaczając w jego miejsce adwokata W. M. (1).

W tym postępowaniu pełnomocnik powoda był wzywany do uzupełnienia braków formalnych pozwu i ostatecznie zarządzeniem z dnia 13 marca 2013r. zarządzono zwrot pozwu. To zarządzenie uprawomocniło się, a pozew z uwagi na spóźnione uzupełnienie jego braków formalnych, został zarejestrowany jako nowa sprawa, której nadano nowy numer (IC 710/13).

Zgodnie z art. 130 § 2 kpc pismo zwrócone nie wywołuje żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma do sądu. Zatem po prawomocnym zwrocie pozwu "wpisanie sprawy" pod nowy numer w oparciu o pierwotnie złożony pozew inicjuje nowy proces formalnie nie związany z wcześniej toczącym się postępowaniem. Skoro pełnomocnik procesowy powoda z urzędu został wyznaczony w pierwszym z toczących się postępowań, wraz z prawomocnym zarządzeniem zwrotu pozwu, z uwagi na wspomniane konsekwencje wynikające z regulacji przyjętej w art. 130 § 2 kpc, zostały zniweczone skutki jego wyznaczenia. Ten wniosek wynika ponadto z regulacji przyjętej w art. 118 § 2 kpc, który umocowanie dla pełnomocnika wyznaczonego z urzędu ogranicza czasem prawomocnego zakończenia postępowania.

Reasumując, umocowanie dla adw. W. M. (1) wygasło z chwilą uprawomocnienia się zarządzenia o zwrocie pozwu bo dotyczyło sprawy, w której pozew skutecznie został zwrócony.

W tej sytuacji adwokat W. M. w rozpoznawanej sprawie nie był umocowany do zastępowania z urzędu powoda, a skoro postępowanie prowadzono z jego udziałem jest ono dotknięte nieważnością z uwagi na brak należytego umocowania pełnomocnika procesowego zastępującego powoda (art. 379 pkt 2 kpc). W tej sytuacji wyrok podlegał uchyleniu a sprawa przekazaniu do ponownego rozpoznania przy jednoczesnym zniesieniu postępowania przed Sądem Okręgowym (art. 386 § 2 kpc) bez potrzeby odnoszenia się do podniesionych w apelacji zarzutów. Ich rozważenie nie jest możliwe, gdy postępowanie którego ustalenia i rozważania są kwestionowane zostało nieważnie przeprowadzone.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny z mocy art. 386 § 2 kpc orzekł jak w sentencji wyroku a o kosztach procesu na podstawie art. 108 § 2 kpc.